

REDE VAN Dr J. DE HOOGH, ONDERVOORZITTER
VAN DE NEDERLANDSCHE BOSCHBOUWVEREENIGING
UITGESPROKEN BIJ DE OPENING VAN DE VOORJAARS-
VERGADERING TE ZWOLLE OP VRIJDAG 24 MEI 1957

Dames en Heren,

Gaarne heet ik u allen hartelijk welkom op deze Voorjaarsvergadering, waarbij ik in het bijzonder onze gasten jhr. mr. D. A. W. Tets van Goudriaan, voorzitter van het Bosschap, Ir J. W. Hudig, voorzitter van de Vereniging van Boseigenaren en de heer en mevrouw Overbeek moge verwelkomen.

U begrijpt, dat ik in de eerste plaats uiting wil geven aan de grote droefheid, die ons vervult ten gevolge van het overlijden van onze voorzitter, prof. G. Houtzagers, op 11 mei.

Gij weet, hoe hij op onze najaarsvergadering van het vorige jaar, na zijn ernstige ziekte, schijnbaar geheel hersteld, weer in ons midden terug keerde en hoe hij met opgewektheid en — als van ouds bezielde met een ontombare energie — zijn taak op velerlei gebied weer opnam. Uiterlijk was hij weer de oude Houtzagers, vol van nieuwe plannen. Onvermoeibaar en slechts bezielde met één gedachte: zich volledig in te zetten voor hetgeen hij nodig achtte voor de bosbouw en de houtteelt in nationaal en internationaal verband. Zij, die op de een of andere wijze met hem in aanraking kwamen, stonden versteld van zijn fenomenale werkkraft, ook toen weer, na zijn schijnbaar herstel.

Helaas kwam er vrij spoedig in zijn toestand weer een ongunstige wending en, hoewel er aanvankelijk nog hoop op herstel was, heeft dit niet zo mogen zijn en thans rouwt de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging om het nog zo plotselinge verscheiden van haar eminente voorzitter.

Ik wil hier niet trachten de bijzondere positie te schetsen, die Houtzagers in de wereld van de bosbouw in Nederland en internationaal innam. Deze was zo veelzijdig, dat het buiten het bestek van mijn rede zou vallen, hieraan te willen voldoen. Ongetwijfeld zal dit in ons tijdschrift worden gedaan.

Maar ik mag hier in deze vergadering toch wel met grote dankbaarheid getuigen van het vele dat Houtzagers, niet alleen als voorzitter maar ook op tal van andere wijzen, in het bijzonder voor onze Nederlandsche Boschbouw Vereeniging heeft gedaan. Ook op onze excursies en in de studiekering deelde hij zijn grote kennis en ervaring gaarne aan anderen mede tot voordeel van de discussies.

Het was dan ook voor onze Vereniging een grote voldoening te vernemen, dat de voorzitter tijdens zijn ziekte een hoge Koninklijke onderscheiding ten deel viel door zijn benoeming tot Ridder in de Orde van de Ned. Leeuw.

De bosbouw en onze vereniging hebben ontzaggelijk veel aan Houtzagers te danken en zijn naam werd ook in het buitenland met eer genoemd, zoals ik nog weer onlangs kon ervaren.

Wat hij ons nalaat is de herinnering aan een arbeider in de wijngaard zijns Heren, die de hem geschonken talenten niet in de grond begroef, maar die ze met rente aan zijn Heer wilde terugschonken; het is de herinnering aan de begaafde bosbouwer en wetenschapsman, die in zijn omvangrijke tweedelige studie over de Houtteelt der Gematigde Luchtrek een monument van blijvende waarde heeft nagelaten en ten slotte de herinnering aan de mens Houtzagers, die velen ten voorbeeld was en aan zich heeft verplicht.

Naast het grote verlies, dat onze vereniging leed door het overlijden van zijn voorzitter, valt over deze vergadering de schaduw van het heengaan van drie leden, die ieder op hun wijze, veel voor de bosbouw in ons land hebben gedaan.

Ik memoreer hier in de eerste plaats het overlijden van dr J. H. van Heek, door wiens ijveren zoveel prachtig bos in Nederland in onverdeeld vorm is behouden voor het nageslacht.

Op 29 maart overleed de oud-houtvester van het Staatsbosbeheer, de heer P. Boodt, die vooral naam maakte bij de onder zijn deskundige leiding tot stand gekomen bebossingen in de duinen en in de Zuiderzeepolders en wiens ervaringen in ons tijdschrift zijn neergelegd.

Velen van ons hadden de oud-houtvester van het Staatsbosbeheer, de heer J. J. M. Jansen nog in volle fleur en vol belangstelling voor alle bosbouwproblemen meegemaakt op de laatste bijeenkomst van de studiering. Hoe weinig vermoedden zij, dat zo kort daarna, op 23 april, aan zijn werkzaam leven plotseling een einde zou komen. Weer was een der „groten" onder ons aan de bosbouw ontvallen, een man, die zo ontzaglijk veel gedaan heeft voor de bosbouw in ons land en daarvoor bij herhaling, ook van Overheidswege, de erkenning heeft ondervonden.

Ik zou thans willen overgaan met enige der voornaamste gebeurtenissen te noemen, die sedert de laatste vergadering hebben plaats gevonden, zonder hiermede volledig te willen zijn.

Moge ik dan beginnen met te vermelden het hoogst belangrijke rapport, dat de door het Bosschap in 1954 ingestelde Commissie Kostprijsberekening heeft uitgebracht. Dit Rapport Kostprijsberekening voor hout van groveden (Pinus sylvestris L.) in een normaal bosbedrijf behandelt de derde en vierde groeiklasse.

Aan dit uitgebreide en goed gedocumenteerde, doch niet gemakkelijk toegankelijke rapport, ligt een zeer gedegen studie ten grondslag. Moeilijk leesbaar voor minder geschoolden, heeft het Bestuur van het Bosschap besloten het in een meer populaire samenvatting uit te geven, hetgeen zeer is toe te juichen, daar het van veel belang is, dat velen — ook niet bosbouwers — er kennis van kunnen nemen.

Uit de samenvatting moge ik citeren, dat het de Commissie gebleken

is, dat bij een goed beheerd normaal bosbedrijf van groveden van 3e en 4e groeiklasse, het kapitaalsrendement achtereenvolgens ligt bij 3,3% en 3,1%.

Voorwaar geen ongunstig resultaat, ongeacht de voordelen, die aan het bosbedrijf op belastinggebied worden geboden. En indien de financiële uitkomsten van bos van groveden van matige kwaliteit, dus op de minder goede gronden, rekening houdende met alle kosten en baten aan een dergelijke bosexploitatie verbonden, nog zo bevredigend zijn, dan behoeft het ons niet te verwonderen, dat op betere gronden of met andere sneller groeiende houtsoorten nog gunstiger uitkomsten zullen kunnen worden verkregen. De helaas nog altijd verkondigde opvatting, dat bosbouw een onrendabele zaak is — waardoor de bosbouw nog steeds in een gemotiveerde minderwaardige positie wordt gedrongen ten aanzien van andere vormen van bodemgebruik — is door deze publicatie naar het rijk der fabelen verwezen en wij kunnen het Bosschap niet genoeg dankbaar zijn voor dit onderzoek.

Het spreekt vanzelf, dat deze bevredigende uitkomsten gelden bij deskundig beheer, waarbij bijvoorbeeld niet de jacht op de voorgrond staat (zoals nog al te vaak voorkomt) of waar men — zoals mij laatst ter ore kwam — per 25 ha 1 arbeider het gehele jaar door in het bos aan het werk heeft en de gehele dunning en velling bovendien nog door de houthandel wordt verzorgd. Dat dergelijke bosbedrijven ongunstige financiële uitkomsten opleveren is onvermijdelijk.

Een ander punt waar ik uw aandacht op wil vestigen is de compensatieregeling van de herplantplicht. U herinnert zich, dat deze kwestie op onze laatste vergadering nogal enige discussie heeft uitgelokt, naar aanleiding van de brief, die het bestuur gemeend had te moeten zenden aan de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Inmiddels heeft de Minister van deze Regiering en Voedselvoorziening, Inmiddels heeft de uitkomsten van de bespreking over deze kwestie gevoerd tussen vertegenwoordigers van het Bosschap, het Landbouwschap en het Staatsbosbeheer, gemeend heeft enige wijzigingen in de compensatieregeling te moeten brengen. Deze veranderingen komen in het kort hierop neer, dat enerzijds de compensatie wat wordt vergemakkelijkt, doordat de gebieden, waarbinnen in beginsel mag worden gecompenseerd, worden verruimd, doch anderzijds wordt de compensatie niet toegestaan ten aanzien van die gevallen waarbij deze ongewenst moet worden geacht uit een oogpunt van bodemproductie. Dit laatste kan voorkomen bij ongewenste aantasting van boskernen of bij een ongewenste ontbossing van een gebied ten nadele van de landbouw. Voorts is de eis, dat loofhout moet worden herplant met loofhout, vervallen en is de bodemclassificatie eenvoudigheidshalve in overeenstemming gebracht met die in gebruik bij het Bosschap.

Naar mijn mening is deze nieuwe regeling voor onze bosbouw een stap vooruit, met name, waar zij de versnippering van ons toch al zo tot meest kleine boskernen teruggedrongen bosgebied kan worden tegengegaan.

Sommige leden zullen het wellicht betreuren, dat de eis: loofhout herplanten met loofhout is vervallen, doch men bedenke, dat het moeilijk is de particuliere bosbezitter te weerhouden ook op zijn betere gronden

om economische redenen naaldhout of bijvoorbeeld populier te planten, in plaats van de inlandse eik. Het zou daarom aanbeveling verdienen, in verband met de grote betekenis van de handhaving van ons areaal loofhout, gevormd door inlandse eik, dat van overheidswege de aanplant van inlandse eik werd bevorderd door een passende subsidie in de kosten van aanleg.

Ik vermoed, dat van de zijde der bouseigenaren zeker belangstelling voor een dergelijke subsidieregeling zou zijn, evenals dit ten aanzien van omzetting van hakhout in opgaand bos het geval is. Wat deze laatst betreft, hoop ik, dat de minder gunstige positie van het Rijk geen aanleiding zal geven tot een blijvende beperking van de subsidiëring van hakhoutomvorming, daar deze regeling ten zeerste bijdraagt tot de verhoging van de productiviteit van het Nederlandse bos.

Het is een verheugend verschijnsel, dat de rationalisatie van de bosarbeid, die ook een weg is, leidend tot hogere productiviteit, steeds meer belangstelling ondervindt.

Dit blijkt uit de enorme belangstelling voor de avondcursussen, die in samenwerking van Nederlandsche Heidemaatschappij met Staatsbosbeheer worden georganiseerd. Sinds de najaarsvergadering van onze vereniging werden er 4 gehouden en wel te Heerde, Assen, Ruurlo en Eersel.

Voorts bestaat er zeer grote belangstelling van de zijde van de arbeiders voor de regelmatig in de Staatsboswachten gehouden 2-daagse cursussen in regelmatige bosarbeid. Deze cursussen nemen veel achterdocht, welke belemmerend werkt op productiviteitsverhoging, weg. Door beter begrip ontstaat een beter arbeidsklimaat.

Zoals u weet, zijn er 3 werkgroepen gevormd, die zich achtereenvolgens bezig houden met: tijdstudies in de bosbouw, rationalisatie bij de bosaanleg en het rationeel snoeien van laanbomen. Zij zijn met voortvarendheid werkzaam.

Op 20 september had het eerste lustrum van de bosarbeidsschool van de Stichting B.P.O. (Bosbouw Praktijk Onderwijs) met een rationalisatiedag gevierd worden. Deze dag zal op het landgoed „Middachten” worden gehouden. Een aansporing om deze dag mee te maken is hier zeker op zijn plaats. De houthandel, die over een groot aantal bosarbeiders beschikt, zal dit keer medewerking verlenen.

De B.P.O.-cursussen worden nu gegeven in het nieuwe schoolgebouw van de Nederlandsche Heidemaatschappij in het park Sonsbeek te Arnhem. De outillage van dit gebouw voldoet geheel aan de eisen, terwijl tevens de capaciteit van de cursus vergroot kan worden. Het feit, dat we sinds onze laatste vergadering weer 2 loonsverhogingen hebben meegemaakt onderstreept de noodzaak om de productiviteit van de arbeid te verhogen. Daardoor kan de kostprijsverhoging van de loonsverhogingen zoveel mogelijk worden gecompenseerd. De scholing in de bosarbeid is daarvoor een machtig hulpmiddel.

Een andere weg tot productiviteitsverhoging is de veredeling der in de bosbouw gebezigde houtsoorten. Aan de veredeling der houtsoorten was de bijeenkomst van de Studiekring van de Nederlandsche Bosch-

bouw Vereniging op 28 februari j.l. te Oosterbeek gewijd. In een achtal voordrachten, gevolgd door een instructieve excursie op 1 maart, werden de deelnemers op de hoogte gesteld van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek op dit gebied.

Naar ik meen, was deze bijeenkomst zeer geslaagd te achten en zullen de wetenschappelijke onderzoekers in de discussies een stimulans gevonden hebben voor hun verder onderzoek. Anderzijds zullen de praktijk-mensen met verlangen gaan uitzien naar de verstrekking van de veredelde zaden en plantsoenen.

Het Bosbouwproefstation T.N.O. kreeg de vorm van een Stichting en heet thans Stichting Bosbouwproefstation „de Dorschkamp”. Dit betekent niet dat in de voortgang van het werk wijziging zal worden gebracht. Een en ander houdt verband met de instelling van de Nationale Raad van Landbouwkundig Onderzoek, gepaard gaande met de opheffing van de Landbouworganisatie T.N.O. Het bestuur van de Stichting bestaat minimaal uit 5 leden, waarvan er 4 worden benoemd door het Bosschap en 1 door de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Vermelding verdient voorts de interne reorganisatie van het Staatsbosbeheer per 1 januari 1957, welke nodig werd geacht in verband met de zich steeds meer uitbreidende, veelzijdige bemoeïningen van deze Staatsdienst. De reorganisatie komt hierop neer, dat het beheer der domeingronden is gescheiden van het overige werk, dat weer onderverdeeld is in de 3 dienstvakken Algemeen Bosbouwkundige Taken, Natuurbescherming en Landschapverzorging. De hogere functionarissen van het dienstvak Domeinbeheer heten houtvesters, die van de overige dienstvakken consulenten.

Daarnaast is een decentralisatie van de financiële administratie doorgevoerd op basis van een efficiënte bedrijfsboekhouding.

Een belangrijk feit is de opening van de nieuwe schoolgebouwen op 2 mei 1957 toen Minister dr S. L. Mansholt het nieuwe schoolgebouw opende van de Middelbare Bosbouw- en Cultuurtechnische school van de Ned. Heidemaatschappij, Huize „Sonsbeek” te Arnhem, onder grote belangstelling van vele autoriteiten. De uitstekende en fraaie inrichting van de school, waaraan geen kosten waren gespaard, vond allerwege bewondering. Gaarne wensen wij de Ned. Heidemaatschappij geluk met de verbetering van dit opleidingsinstituut.

Ik moge voorts uw aandacht er op vestigen, dat de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening op 13 mei een wijziging heeft gebracht in de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 28 april 1923, ter uitvoering van artikel 5 van de Boswet 1922. Er is nu bepaald, dat het verbod om tussen 15 mei en 1 augustus geveld naaldhout te laten liggen en opgestapeld te houden voortaan alleen zal gelden voor Pinussoorten, terwijl de lijst van gemeenten, waarbinnen deze beschikking geldt, is bijgewerkt naar de huidige omstandigheden.

Nu de A.I.D. bijzondere opdracht heeft om aandacht te schenken aan eventuele overtredingen van artikel 5 van de Boswet 1922, zullen de beseigenaren goed doen toe te zien dat het hout van Pinussoorten tijdig geschild is, ook in het belang van de bossen van hun burenen.

Verheugend is de voortvarendheid waarmee de Redactie-Commissie voor de Publicaties van de Nederlandsche Bosbouw Vereniging werkt

aan de herziening en aanvulling van het bekende zakboekje. De nieuwe adreslijst, die ons is aangekondigd, zal zeker ook in een behoefte voorzien.

Niet onvermeld mag blijven het grote succes dat de boomfeestdag te Apeldoorn heeft gehad. Zoals u weet heeft de Ned. Boschb. Ver. het initiatief genomen om, zoals de F.A.O. aanbeveelt, te komen tot een Nationale Boomfeestdag. Tenslotte is het Landelijk Werk-comité, dat zich had gevormd, er in geslaagd Apeldoorn bereid te vinden zulk een feestdag te organiseren, waaraan 1600 schoolkinderen deelnemen. In het prachtige gemeentebezit „Berg en Bos” werd het feest, dat voortreffelijk was georganiseerd, tot een volledig succes. U zult straks hiervan iets horen en te zien krijgen. We hopen, dat dit goede voorbeeld van Apeldoorn, mede door de propaganda in televisie en pers, bevruchtend op andere gemeenten zal werken. Verheugend was de samenwerking van particuliere en overheids instanties om dit feest te doen slagen.

De houtprijzen die in 't algemeen goed lagen, vertoonde in de laatste tijd, voornamelijk ten aanzien van het zaaghout, een neiging tot dalen, hetgeen wellicht mag worden gezien als een telkens terugkerend voorjaarsverschijnsel. Immers in het licht van de wereld-economie, is er een voortgaande stijging der houtprijzen waar te nemen die nog altijd sneller gaat dan die der andere wereldgrondstoffen.

Het Staatsbosbezit breidde zich sedert de laatste vergadering uit door aankoop van ongeveer 42 ha van het „Kerperbos” onder de gemeente Vaals en met de aankoop van het „Zwolse bos” onder Heerde, ter grootte van 481 ha.

Ten behoeve van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen werden aangekocht: rond 63 ha in het object „De Biezen en Milschot” onder de gemeenten Aarle-Rixtel, Gemert en Bakel; rond 14 ha in het object „Vroongronden” onder Renesse; rond 16 ha in het object „Zouten Haard” onder de gemeente Noordwelle; rond 64 ha in het object „Lockerspolder” onder de gemeente Ellemeke en Duivendijke; rond 32 ha in het object „de Sompen en Nieuwkuijkse bos” onder de gemeente Vlijmen, alsmede een gedeelte, groot ongeveer 32 ha, van het landgoed „de Holtmühle” onder de gemeenten Belfeld en Tegelen.

Te Parijs werd van 22 t/m 26 april het zesde Populieren-Congres gehouden, waaraan een uitgebreide excursie was verbonden. Op dit congres was een Nederlandse delegatie aanwezig bestaande uit 7 leden. In verband met de ziekte van prof. dr G. Houtzagars, die tijdens de zitting tot ere-voorzitter werd benoemd, trad dr Van Vloten op als hoofd van de delegatie.

Bij het officiële bezoek dat Koningin Juliana en Prins Bernard deze maand aan Zweden brachten stond ook een bezoek aan het Bosbouw-proefstation op het programma. Wel een bewijs hoe hoog dit wetenschappelijk onderzoek wordt geschat.

In Rome werd in deze maand de 9e zitting gehouden van de European Forestry Commission van de F.A.O. De Nederlandse delegatie bestond uit dr J. de Hoogh, hoofd van de delegatie en als leden de heren H. J. de Boer en mr S. J. Halbertsma, achtereenvolgens lid en secretaris van het bestuur van het Boschap. Op de zitting werden vele vraagstukken aan de orde gesteld, die ook voor ons land van belang waren en waarover nog een verslag in het Bosbouw-Tijdschrift zal worden gepubliceerd.

De abnormaal hevige nachtvorsten die in dit vroege voorjaar zijn op-

getreden, doen vrezē, dat lariks, douglas en fijnspar in vele gevallen ernstig zullen zijn beschadigd.

Aan ons medelid, ir J. W. Hudig werd de Koninklijke onderscheiding verleend van Officier in de Orde van Oranje Nassau, waarmede wij hem van deze plaats nog van harte gelukwensen.

En zo, dames en heren, uit hetgeen ik heb opgesomd blijkt weer, wat een weldoende activiteit er in onze bosbouwwereld heerste, zowel op wetenschappelijk als op practisch gebied. Het is verheugend, dat ook de Vereniging van Boseigenaren op zijn terrein een toenevende activiteit aan de dag legt. Op de laatste vergadering van deze vereniging, waarvan vele leden gelukkig tevens lid zijn van de Nederlandsche Boschbouw Vereniging, werden als onderwerpen aan de orde gesteld: „De plaats en de functie van het particuliere bos in ons land” en „de toekomst van het particuliere bos in de Nederlandse samenleving.

De bewustwording van de Nederlandse bouseigenaar ten aanzien van zijn plaats en taak in de volksgemeenschap, is voor de ontwikkeling van de bosbouw in ons land van de allergrootste betekenis en het is dan ook toe te juichen, dat de Vereniging van Boseigenaren hieraan veel aandacht schenkt.

De terreinen van werkzaamheid van de Nederlandsche Boschbouw Vereniging en van de Vereniging van Boseigenaren raken elkaar uiteraard ten nauwste. Daarom zal het goed zijn, dat de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging steeds duidelijk zijn algemene taak in het oog blijft houden, zoals hij dit in de lange reeks van jaren van zijn bestaan heeft gedaan, stimulerend en leiding gevend op algemeen bosbouw-economisch en technisch gebied.

Dames en heren, wij rouwen om hen die van ons heengingen, maar gelukkig staat er goed geschoolde jongere generatie weer gereed om het hun ouderen voor ogen te nemen. Met de wens, dat de daartoe, met hun voorbeeld voor ogen, de kracht en werklust moge gegeven worden, verklaar ik deze vergadering voor geopend.
